

БЮЛЕТИН
НА
ЕВРОПЕЙСКАТА МРЕЖА НА СЪДЕБНИТЕ СЪВЕТИ

Април – Юни 2025 г.

European Network of Councils
for the Judiciary (ENCJ)

Réseau européen des Conseils
de la Justice (RECJ)

Европейска мрежа на съдебните съвети

Приемане на Декларация от Рига „Справяне със заплахите за върховенството на закона“

От 4 до 6 юни в Рига, Латвия, се проведе Общото събрание на ЕМСС. Тази година събитието беше посветено на „Справяне със заплахите за върховенството на закона“ – тема, избрана, като се вземат предвид нарастващите и многообразни предизвикателства, пред които са изправени членовете и наблюдателите на ЕМСС по отношение на върховенството на закона и по-специално независимостта на съдебната власт.

Президентът на ЕМСС, г-жа Мадлен Матийо, и председателят на Съдебния съвет на Латвия, г-н Айгарс Струпишс, отбелязаха, че събитието е предоставило възможност за открита и откровена дискусия относно предизвикателствата, пред които са изправени съдебните системи, и възможните начини за изграждане на по-голяма устойчивост.

Дискусията беше открита и от комисаря на ЕС по въпросите на демокрацията, правосъдието, върховенството на закона и защитата на потребителите, г-н Майкъл Макграт, и представители на ССЈЕ, ЕАЈ и АСА Еуропа. Двама гост-лектори също споделиха своите виждания по темата. Професор Ханс Петер Гравер от Университета в Осло говори на тема „Упадък на върховенството на закона“, докато г-н Андрис Пиебалгс се спря на тема „Защита на върховенството на закона в ЕС: Адекватна ли е рамката за съвременните предизвикателства“.

Освен това членовете на ЕМСС приеха „Декларацията от Рига“ на Общото събрание. Документът посочва областите, в които възникват предизвикателства пред върховенството на закона и независимостта на съдебната власт, като например отношенията с други държавни власти, промените в медийния пейзаж, разпределението на ресурси за съдебната система и предизвикателствата, свързани с цифровизацията на правосъдието.

Организация на обединените нации

Международен ден за съдебното благополучие

Организацията на обединените нации обяви 25 юли за Международен ден за съдебното благополучие в ден, описан като „исторически момент“ за съдиите по целия свят. Конкретната дата беше избрана, защото това беше денят, в който Декларацията от Науру за съдебното благополучие беше приета на знакова конференция.

Науру внесе резолюцията в ООН за учредяването на този нов официален празник със съвместното съдействие на повече от 70 държави. По-рано тази година Общото събрание на ООН прие резолюцията, след като 160 държави членки гласуваха в нея.

Съдия Рангаджива Вималасена, председател на Апелативния съд в Науру и лицето, отговорно за стартирането на процеса за внасяне и одобряване на тази резолюция, заяви, че: „Благополучието на съдебната система не е само въпрос на индивидуална устойчивост, а и на защита на независимостта, почтеността и ефективността на съдебните системи по целия свят. Това признание на ниво ООН е доказателство за нарастващото осъзнаване, че силната и добре подкрепена съдебна система е от основно значение за справедливостта и демокрацията. Нека това бъде призив за действие към всички заинтересовани страни, за да дадат приоритет на благосъстоянието на съдебната система и да гарантират, че тези, които отстояват справедливостта, получават необходимата им подкрепа“.

European Association of Judges
*Regional Group of the
International Association of Judges*

Европейска асоциация на съдиите

Изявление за материалната независимост на съдиите

На срещата си през 2025 г. в Ереван, Армения, Европейската асоциация на съдиите (ЕАЈ) публикува официално изявление, в което потвърждава, че „материалната независимост“ е жизненоважен елемент от съдебната независимост. В изявлението се подчертава, че този вид независимост обхваща повече от основно възнаграждение, а включва и пенсии, социално осигуряване, бонуси и жилищни помощи.

ЕАЈ посочва, че схемите за възнаграждение на съдиите в идеалния случай трябва да бъдат установени на законова основа, с ясно определени в законодателството условия и процедури, за да се защитят съдиите от външно влияние и да се запази неутралността и почтеността на вземането на съдебни решения. Ако заплатите не са определени пряко в закона, трябва да се въведат еквивалентни защитни мерки. ЕАЈ също така потвърди, че Съветите на съдебната власт и Асоциациите на съдиите трябва да могат да участват ефективно в законодателните и преговорните процеси относно възнаграждението и материалното осигуряване на съдиите, както и да имат право да представляват съдиите в съдебни производства по тези въпроси.

В изявлението се твърди, че съдиите, като една от трите власти в държавата, трябва да получават ниво на материални облаги, сравнимо с представителите на законодателната и изпълнителната власт. В него изрично се посочва, че съдиите от Върховните съдилища трябва да имат поне същото възнаграждение и материални привилегии като министрите или членовете на парламента. Накрая, по отношение на корекциите на възнагражденията или пенсиите, ЕАЈ заявява, че намаленията не трябва да се допускат, освен като временна мярка по време на извънредни финансови кризи и само ако се прилагат пропорционално към всички клонове на държавната власт. Съдебните заплати не трябва да бъдат обвързани с показатели за изпълнение и трябва да се коригират спрямо инфлацията, за да се поддържа покупателната способност.

Венецианска комисия

Становище относно пакета от реформи в медийното законодателство на Молдова

В становище, прието на 13-14 юни 2025 г., Венецианската комисия на Съвета на Европа оцени пакет от законопроекта, внесени от молдовския парламент, относно законодателния пакет за регулиране на средствата за масова информация. Те включват проект на закон за средствата за масова информация, изменения в Кодекса за аудиовизуални медийни услуги (AMSC) и промени в закона за рекламата. Становището е в резултат на искане от председателя на молдовския парламент и идва на фона на по-широките демократични и европейски реформи в Молдова.

Комисията призна контекста зад законодателните усилия: реформите за деолигархизация след 2019 г., конституционния референдум на Молдова през 2024 г., потвърждаващ траекторията на страната към ЕС, и предизвикателната медийна среда, оформена от чуждестранна дезинформация, особено от Руската федерация след нахлуването ѝ в Украйна през 2022 г. Медийният пейзаж на Молдова е изправен пред значителни предизвикателства, включително политическа намеса, липса на прозрачност по отношение на собствеността и излагане на хибридни заплахи.

Венецианската комисия също така призна намерението на Молдова да приведе националното си законодателство в съответствие с правото на ЕС, по-специално Директивата за аудиовизуални медийни услуги и новоприетия Европейски закон за свобода на медиите. Становището приветства усилията за засилване на медийния плурализъм, прозрачността и редакционната независимост, както и включването на по-ясни правни определения, особено за „медии“, „публикации в пресата“ и „дезинформация“. Комисията обаче отбелязва, че някои определения остават прекалено ограничаващи или неясни, като потенциално изключват нетрадиционните медийни участници или позволяват прекалено широка регулаторна свобода на действие. Становището препоръчва изясняване на правните критерии, избягване на припокриващи се обхвати и укрепване на независимите механизми за саморегулиране в подкрепа на високите журналистически стандарти. Като цяло Комисията счита законодателния пакет за положителна стъпка, но препоръчва по-нататъшно усъвършенстване, за да се приведат законите в пълно съответствие с демократичните принципи и принципите на правата на човека.

Съд на Европейския съюз

Решение на Съда на ЕС за Инспектората към Висшия съдебен съвет

По делото „Инспекторат към Висшия съдебен съвет“ (съединени дела C-313/23, C-316/23, C 332/23, 30 април 2025 г.), Съдът на Европейския съюз (СЕС) разглежда, чрез прилагането на Общия регламент относно защитата на данните (GDPR), ключов правен въпрос, свързан с независимостта на съдебната власт – компетентността на Инспектората към Висшия съдебен съвет на България да иска премахване на банковата тайна върху сметките на определени съдии, прокурори и членове на техните семейства.

В искането за преюдициално заключение запитващият Софийски районен съд посочва, че преди да отговори на въпросите, свързани с прилагането на GDPR, трябва да се установи въпросът за компетентността на Инспектората да подаде искане за премахване на банковата тайна, тъй като мандатът на всичките 10 инспектори, избрани от Народното събрание, е изтекъл през 2020 г. Конституционният съд на България постанови, че българската Конституция трябва да се тълкува в смисъл, че главният инспектор и инспекторите, чийто мандат е изтекъл, продължават да изпълняват функциите си, докато Народното събрание не избере нови членове на Инспектората, като счита, че запазването на функциите, поверени на Инспектората, надвишава рисковете от злоупотреба от страна на членовете му, чийто мандат е изтекъл.

Запитващият съд не е сигурен дали правото на ЕС предвижда по-строги условия, включително дали е допустимо удължаване на мандата на членовете на органа, оправомощен да образува дисциплинарни производства срещу съдии, прокурори или следователи, и ако е така, какви са критериите за оценка дали и за какъв срок е допустимо такова удължаване.

В това решение Съдът на ЕС постанови, че принципът на съдебна независимост съгласно член 19, параграф 1 от ДЕС и член 47 от Хартата изключва практика, при която членове на съдебен орган, в случая Инспекторатът, продължават да изпълняват функциите си след конституционно определения си мандат, без ясни правни норми, ограничаващи подобни удължавания.

Член 19, параграф 1, втори алинея от ДЕС, във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че принципът на независимост на съдиите не допуска практиката на държава членка членовете на орган на съдебната система на тази държава членка — които са избрани от нейния парламент за определени мандати и имат правомощия да проверяват дейността на магистратите

при осъществяване на техните функции, да извършват проверки за почтеност и липса на конфликт на интереси при магистратите и да предлагат на друг орган на съдебната система образуването на дисциплинарно производство с оглед на налагането на дисциплинарни наказания на магистратите — да продължат да изпълняват функциите си след края на установения в конституцията на посочената държава членка мандат и до избора от този парламент на нови членове, когато продължаването на изтеклите мандати не почива на изрично правно основание в националното право, съдържащо ясни и точни правила, които да регламентират изпълнението на тези функции, и когато не е гарантирано, че това продължаване на практика е ограничено във времето.

Domstolsstyrelsen (Дания)

Съдилищата в Дания започват мащабна дигитализация на наказателни дела

На 11 юни 2025 г. Съдът на Дания предприе важна стъпка в дигитализацията на съдебната система, като въведе нова система, която дигитализира приблизително една трета от всички наказателни производства, обработвани от градските съдилища. Инициативата обхваща ключови видове дела, като конституционни изслушвания, искания за намеса и назначаване на адвокати, и рационализира тяхното предаване до националните съдилища. Целта е да се подобри ефективността на потока от дела и да се подготви почвата за пълна цифрова поддръжка в системата на наказателното правосъдие.

Проектът за дигитализация, който автоматизира обработката на приблизително 63 000 наказателни дела годишно, се тества от януари в градски съдилища в цялата страна. По време на пилотната фаза информацията за делата се въвеждаше ръчно. Очаква се през март 2026 г. да последва напълно автоматизирана система, позволяваща безпроблемен обмен на данни между полицията, прокуратурата, съдилищата и поправителните служби.

Мартин Ууд, ИТ директор на Съда, заяви, че новата система ще доведе до „по-ефективно време за разглеждане на делата и по-гъвкав поток от дела“, като замени процесите, базирани на хартиен носител, с цифрово генерирани данни. Кристиан Шу, председател на Първоинстанционния съд в Холстебро, също отбеляза, че пилотната фаза е „поучителна“, изразявайки увереност, че системата значително ще улесни производствата в дългосрочен план.

Инициативата също така позволява цифровото предаване на жалби и решения, свързани със задържане, изпращани преди това по имейл или поща, между градските и националните съдилища. Това стана възможно, след като националните съдилища приеха нова система на 6 май 2025 г., която оттогава е разширена в цялата страна. Усилията са част от по-широката програма на Дания „Наказателно право и промяна“, стартирана през 2023 г., насочена към основна реформа на цифровата инфраструктура в системата на наказателното правосъдие и разширяване на по-ранната цифровизация на опростените дела за глоби.

Национална съдебна администрация на Финландия

Доклад за устойчивост на Националната съдебна администрация на Финландия относно ангажимента на финландските съдилища за достъпни правни услуги

Последният доклад за устойчивост на финландската съдебна система подчертава нейния постоянен ангажимент за осигуряване на достъп до правни услуги за всички, централна цел в Съдебната стратегия до 2033 г., която предвижда съдилищата да предоставят „висококачествена правна сигурност с бързи и модерни методи“. Както отбелязва генералният директор Паси Кумпула във въведението на доклада, независимите и безпристрастни съдилища са основата на върховенството на закона и обществената стабилност, а Финландия продължава да се нарежда сред водещите страни в света в отстояването на тези ценности.

Въпреки тази силна позиция, съдебната система все още е изправена пред дългогодишни предизвикателства като забавяния и високите разходи за съдебни спорове. През 2024 г. беше постигнат забележителен напредък чрез разширяването на Системата за управление на електронното правосъдие (АРА) до наказателни дела, с което се завърши десетилетно усилие за дигитализация. В същото време вниманието остава насочено към укрепване на човешките ресурси и модернизирани на цифровите инструменти, за да се гарантира ефикасно функциониране в цялата съдебна система.

Докладът също така подчертава напредъка в електронните услуги, насочен към подобряване на достъпността и ефективността. Административните и специалните съдилища продължават да разширяват използването на системата за обработка на дела АРА, за да подпомогнат електронното образуване на дела, докато „Oma Court“, нова платформа за електронни услуги за общи съдилища, е на път да бъде напълно внедрена през 2025 г., започвайки с дела за развод. Изготвен от Мрежата за устойчиво развитие на Съдебния институт в сътрудничество със съдилища и организации за достъп, този четвърти доклад за устойчивост отразява по-широката визия на съдебната система за правосъдие, която интегрира правна, технологична и социална устойчивост.

Нов онлайн ресурс помага на младите хора да се ориентират в системата на правосъдието

Финландските съдилища публикуваха изчерпателен и подходящ за младите хора информационен пакет, насочен към отговаряне на често задавани въпроси, които децата и младите хора могат да имат относно съдебните производства. Новият онлайн ресурс, озаглавен „Детето или младият човек в съда“, предлага достъпни обяснения за това какво се случва в съда и какво означава да участваш в дело, независимо дали като жертва, свидетел или заподозрян.

Уебсайтът разглежда широк кръг от теми, включително ролята на съдилищата, правата на непълнолетните и значението на различни правни термини. Той също така предоставя насоки по чувствителни въпроси като преживяване на насилие или разбиране на законите, свързани със сексуалните отношения, включващи непълнолетни. Специално внимание е обърнато на представянето на правно точна информация на език, подходящ за възрастта, като се признава, че седемгодишно дете ще има много различни въпроси от седемнадесетгодишно.

Според Нина Имонен, специалист в съдебната служба, участваща в разработването на съдържанието, сайтът запълва голяма празнина: „Въпреки че има известна информация за деца жертви, има много малко за непълнолетни, които са свидетели или обвиняеми. Този сайт е доста уникален в това отношение“. Предоставена е обратна връзка от професионалисти, като съдии, преподаватели, социални работници и настойници, както и от самите млади потребители, чиито реални въпроси са помогнали за оформянето на съдържанието. Очаква се платформата също така да бъде ценен инструмент за преподавателите при преподаването на правна грамотност в началните училища.

Република Словения Sodni Svet (Словения)

Съдебният съвет на Словения осъжда заплахите срещу съдии

На 22 май 2025 г. Съдебният съвет на Република Словения публикува категорично изявление, осъждащо скорошните анонимни заплахи, насочени към съдии, съобщени в местните медии. Съветът подчерта, че подобни действия са напълно неприемливи в едно демократично и правно общество, характеризирайки ги като пряко посегателство върху съдебната независимост и основните принципи на върховенството на закона.

Съдиите изпълняват задълженията си в обществен интерес и са обвързани единствено от Конституцията и закона. Съветът подчерта, че всяка форма на сплашване или натиск, целяща да повлияе на съдебните решения, представлява сериозна намеса в съдебната независимост и представлява сериозен риск за личната безопасност на съдиите, които трябва да се произнасят въз основа на съвестта и правните си убеждения.

Призовавайки всички компетентни институции да реагират бързо и решително, Съдебният съвет настоятелно призова властите да приемат сериозно заплахите срещу съдиите и да осигурят надеждна защита на членовете на съдебната власт. Той също така потвърди ангажимента си да защитава целостта на съдебната система, заявявайки, че нападенията срещу съдии всъщност са нападения срещу конституционния ред и срещу самото общество. Съветът завърши, като потвърди непоколебимата си позиция в отстояването на върховенството на закона и съдебната независимост като крайъгълни камъни на цивилизована държава.

